

จริยธรรมในการพิมพ์เพื่อเผยแพร่วิชาการ

Publication Ethics

สุนัย จันทรฉาย พ.บ.,

Sunai Janchai M.D.,

การประชุมเครือข่ายพัฒนาวารสารไทยครั้งที่ 9 เมื่อ 11 กันยายน 2558 จัดโดย TCI ได้รายงานว่ามีวารสารไทยทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและด้านสังคมศาสตร์ 626 ชื่อ ที่อยู่ใน TCI ซึ่งจัดเป็นกลุ่ม 1, 2 และ 3 โดยใช้เกณฑ์คุณภาพกระบวนการจัดการวารสาร เกณฑ์หลักคือเรื่องความสม่ำเสมอ และ peer-review และยังมีเกณฑ์รองอีกหลายข้อ ในปีนี้มีวารสารที่อยู่ในกลุ่ม 1 เป็นเวลา 3 ปี ได้รับการบรรจุเข้าสู่ Asian Citation Index; ACI เพิ่มเติมซึ่งหนึ่งในนั้นมีวารสารของหน่วยงานสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขคือ พุทธชินราชเวชสาร

ธีมของการประชุมในครั้งนี้ที่ผมขอนำเนื้อหามาแล้วสู่กันฟังคือ “Digitization and Plagiarism Prevention” นั้นเป็นผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและปัญหาทางด้านจริยธรรมในแวดวงวิชาการในเรื่อง plagiarism ไปจนถึงประเด็นอื่นๆ ของ publication ethics และ mis-conduct

คุณ Derrick Duncombe ผู้จัดการการพัฒนาการตลาด ของ Scopus ฐานข้อมูลที่รวบรวมวารสารทางวิชาการ 22,025 ชื่อ และหนังสือ 86,969 เล่ม ได้รายงานว่ามีนักวิจัยอ่านบทความมากกว่า 300 เรื่องต่อปีหรือ 6 เรื่องต่อสัปดาห์ โดยใช้เวลา 3.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในการค้นหาและ 5.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในการอ่าน (พบว่านักวิจัยในประเทศจีนมีการอ่านบทความทางวิชาการมากที่สุด โดยใช้เวลา 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) ในจำนวนนี้ พบว่าร้อยละ 42 เท่านั้นที่มีความสำคัญ ก็ต้องยอมรับว่าฐานข้อมูลที่มีระบบการจัดการที่ดีจะช่วยคัดกรอง ส่วนความเสี่ยงของ publication ethics ประเด็นที่ผู้บรรยายนำเสนอ ได้แก่ collaboration, originality, fraud และ conflict of interest

Plagiarism คือการขโมยข้อความหรือความคิดของผู้อื่นมาใช้ อาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่มีเจตนา เพียงแต่ไม่ได้อ้างอิงที่มาและให้เครดิตเจ้าของความคิดให้ถูกต้องหรือเหมาะสม ถือเป็นเรื่องผิดจริยธรรมที่รุนแรงของนักวิชาการที่อาจจะถึงขนาดเสียอนาคต เช่น การลาออกของ Annette Schavan รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาประเทศเยอรมันนี้ ในปี 2013 เพื่อรับผิดชอบในกรณี plagiarism ในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก หรือในแวดวงวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย ก็คงพอได้ยินข่าวทำนองนี้อยู่บ้าง (แต่ไม่ครึกโครมเท่าไร) ต่อไปนี้คือการกระทำที่เข้าข่าย plagiarism

- คัดลอกข้อความและความคิดของผู้อื่นโดยไม่ปราศจากการอ้างอิงที่มา ที่พอเพียงและเหมาะสม

- ไม่ใส่ quotation mark ที่ข้อความที่คัดลอกมา
- ให้ข้อมูลมีผิดพลาดและไม่พอเพียงเกี่ยวกับข้อความที่คัดลอกมา

- คัดแปลง ตัดหรือเพิ่มคำ โครงสร้างประโยค แต่ไม่เปลี่ยนแนวคิดและสาระสำคัญที่เป็นของผู้อื่น

- เนื้อหาและข้อความส่วนใหญ่ของผลงานลอกมาจากผู้อื่นแม้จะอ้างอิงหรือไม่ก็ตาม

- เนื้อหาและข้อความส่วนใหญ่ของผลงานลอกมาจากผลงานเก่าของตัวเอง (self plagiarism)

สำหรับจริยธรรมการเผยแพร่วิชาการนั้น plagiarism ร้ายแรงในระดับเดียวกับทำข้อมูลเท็จ ผิดชัดเจนกว่ากรณีการไม่ได้รับรองจริยธรรมการวิจัย การไม่แจ้ง missing data, การละเลย outliers และ side effect, gift authorship, redundant publication, และ inadequate literature search เป็นต้น

การตรวจสอบ (cross check) plagiarism โดยใช้ softwares ตรวจสอบกับฐานข้อมูลที่มีอยู่ ที่ประชุมได้นำเสนอโปรแกรม CopyCat เป็นลิขสิทธิ์ของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ; NECTEC ซึ่งสถาบันการศึกษาและหน่วยงานสามารถทำหนังสือไปขอใช้ได้ (copycat.in.th)

Committee of publication ethics; COPE เป็นองค์กรอิสระก่อตั้งในปี 1997 มีสมาชิกจากการสมัครของบรรณาธิการและสภาจากการเลือกตั้ง กำหนดนโยบายแนวทาง (code of conducts) พิจารณากรณีจริยธรรมการฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก (<http://publicationethics.org/>)

Publication Ethics Resource Kit; PERK คือ online resources ที่จะช่วยให้ บรรณาธิการ จัดการปัญหา publication ethics ประกอบด้วย นโยบายแนวทางแผนการตัดสินใจ (decision tree) กรณีศึกษา รูปแบบจดหมาย (<http://www.elsevier.com/editors/perk>)

ในบ้านเราผู้เขียนไม่ทราบว่ามีหน่วยงานที่ใดรับผิดชอบเรื่องนี้ นอกจากจริยธรรมพื้นฐานของนักวิชาการ การตรวจสอบของวารสารและผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานและสถาบันรวมไปถึงสังคม